

Siva ekonomija u Hrvatskoj

Predstavljanje studije u Hrvatskom saboru

Siva ekonomija u Hrvatskoj – 2023.

Visa Europe naručila je studiju s ciljem podizanja svijesti o sivoj ekonomiji i ulozi digitalnih plaćanja u borbi protiv sive ekonomije

Autori

VISA

Visa Inc. je globalna tvrtka za plaćanja koja brzim, sigurnim i digitalnim plaćanjima povezuje potrošače, tvrtke, financijske institucije i javne uprave u više od 200 zemalja i teritorija

Prof. dr. Friedrich Schneider

Jedan od vodećih stručnjaka za sivu ekonomiju

Objavio velik broj članaka i knjiga o sivoj ekonomiji i njenim pokretačima

Kearney

Vodeća globalna konzultantska tvrtka za strateško upravljanje s uredima u više od 40 zemalja, afirmirana u kontekstu pomaganja klijentima u stjecanju prednosti

Stručnjaci za kartice i plaćanja

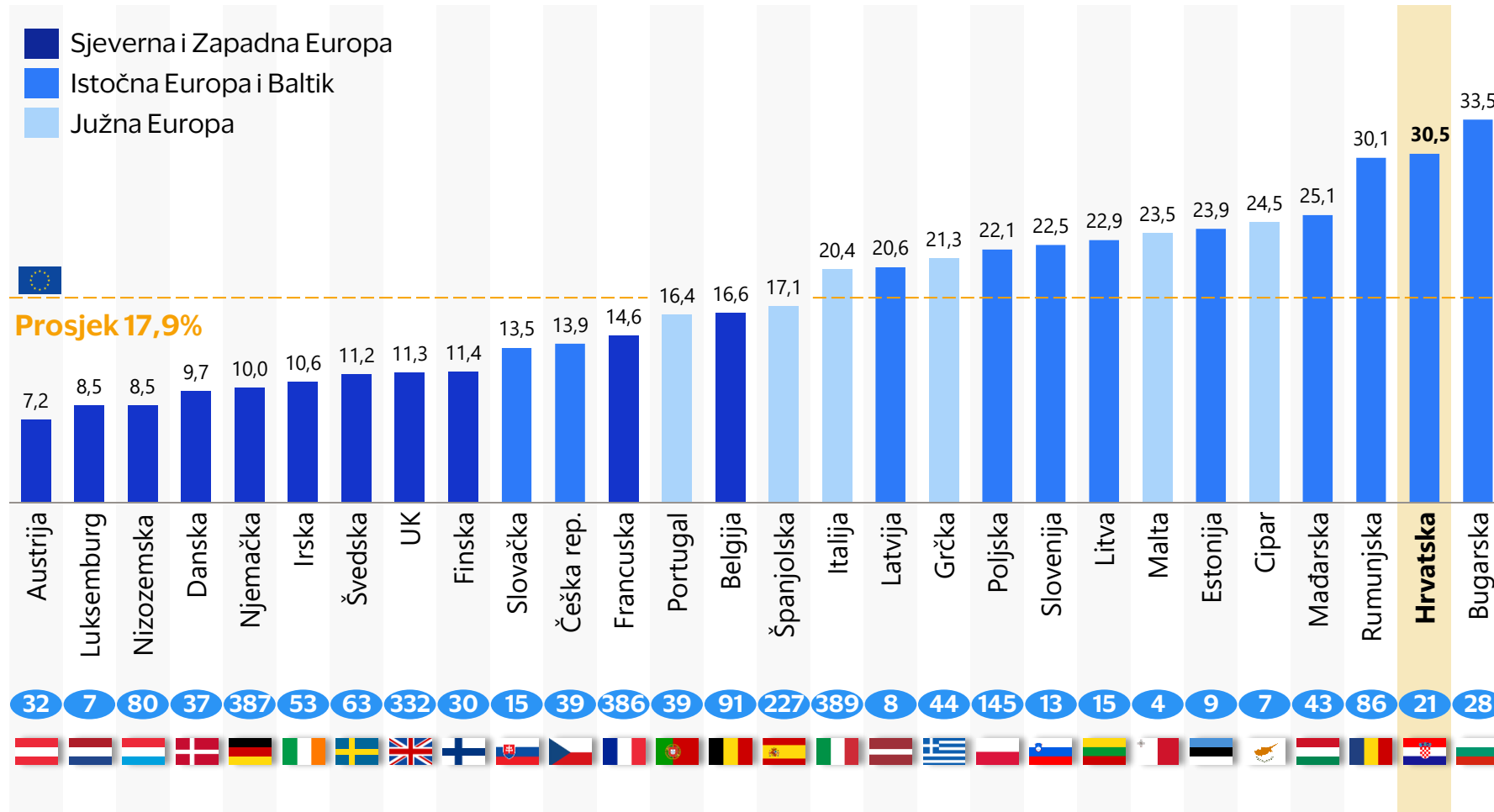

Siva ekonomija u Hrvatskoj

Osvrt glavnih indikatora

S obujmom sive ekonomije od 30,5% BDP-a, Hrvatska je zauzela 27. mjesto unutar skupine EU-28 sa značajnim potencijalom smanjenja sive ekonomije prema razini drugih EU zemalja

Razmjer sive ekonomije po zemljama unutar EU-28 (% BDP-a, 2022.)

Zaključci

Prosjek sive ekonomije unutar EU-28 iznosi 17,9% BDP-a, s porastom od 16,3% u odnosu na razdoblje prije pandemije

Siva ekonomija u HR procijenjena na 30,5% BDP-a, odnosno EUR 21 mlrd.

HR na 27. mjestu unutar skupine EU-28 u pogledu penetracije sive ekonomije, uz Bugarsku i Rumunjsku

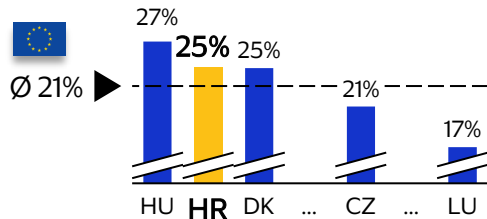
Velik potencijal za smanjenje sive ekonomije u HR na prosjek EU-a: jaz iznosi 12,6 p.b., odn. EUR ~8,7 mlrd.

Visoka zastupljenost gotovinskog plaćanja, visoka osnovna stopa PDV-a i niska razina povjerenja u državne institucije pokretači su sive ekonomije u Hrvatskoj

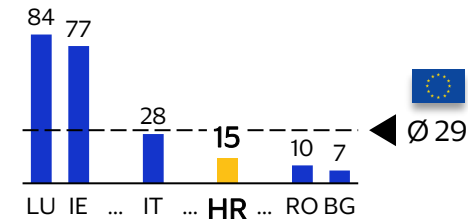
Sivu ekonomiju pokreće nekoliko faktora koji se mogu grupirati u četiri područja

Objektivne potrebe za neformalnošću u HR su visoke zbog niskog realnog BDP-a po stanovniku, visoke sezonalnosti poslova i neravnoteže u oporezivanju

Osnovna stopa PDV-a po zemlji (Europska komisija, 2022., EU-28)

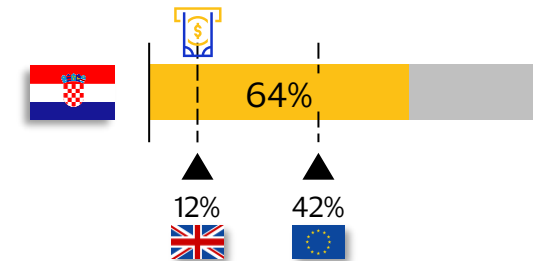

BDP po stanovniku (Eurostat, 2022., EU-28, EUR t)

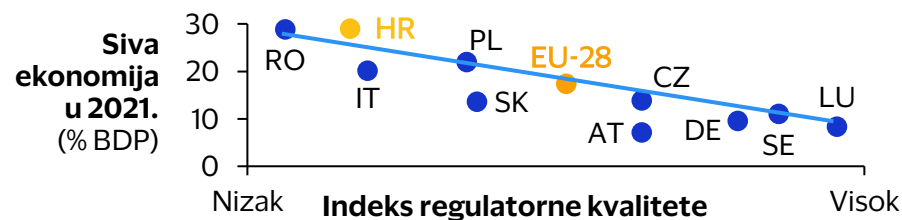
Mogućnost sudjelovanja u neformalnim aktivnostima u HR je vrlo visoka, s obzirom da HR ima 4. najveći udio gotovinskih plaćanja unutar EU (64%)

Udio gotovinskih plaćanja (GlobalData, 2022., EU-28)

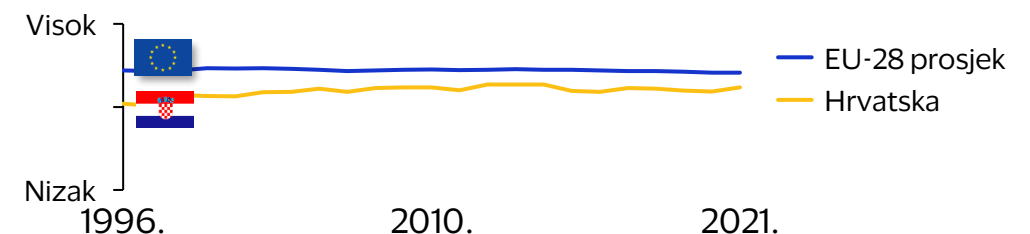
Regulatorni rizik obavljanja neformalnih aktivnosti je nizak, s obzirom na 4. najnižu ocjenu regulatorne kvalitete unutar EU-28, čemu svjedoči velik broj prekršaja unutar sustava fiskalizacije (53%)

Indeks regulatorne kvalitete (Svjetska banka, 2021., EU-28)

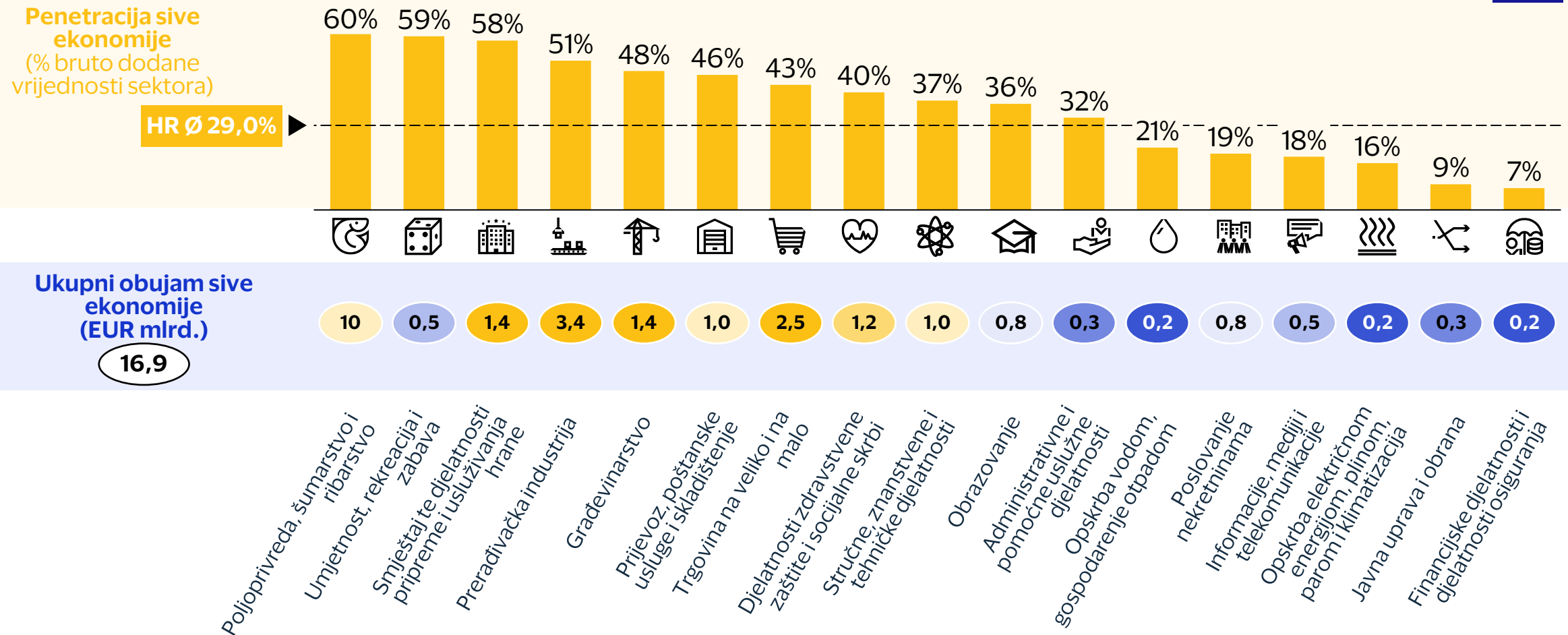
"Grižnja savjesti" u HR je izrazito niska, s obzirom na nisku razinu povjerenja u državne institucije i indeksa učinkovitosti javne uprave koji je ispod prosjeka EU-28

Indeks učinkovitosti javne uprave (Svjetska banka, 1996.-2021., EU-28)

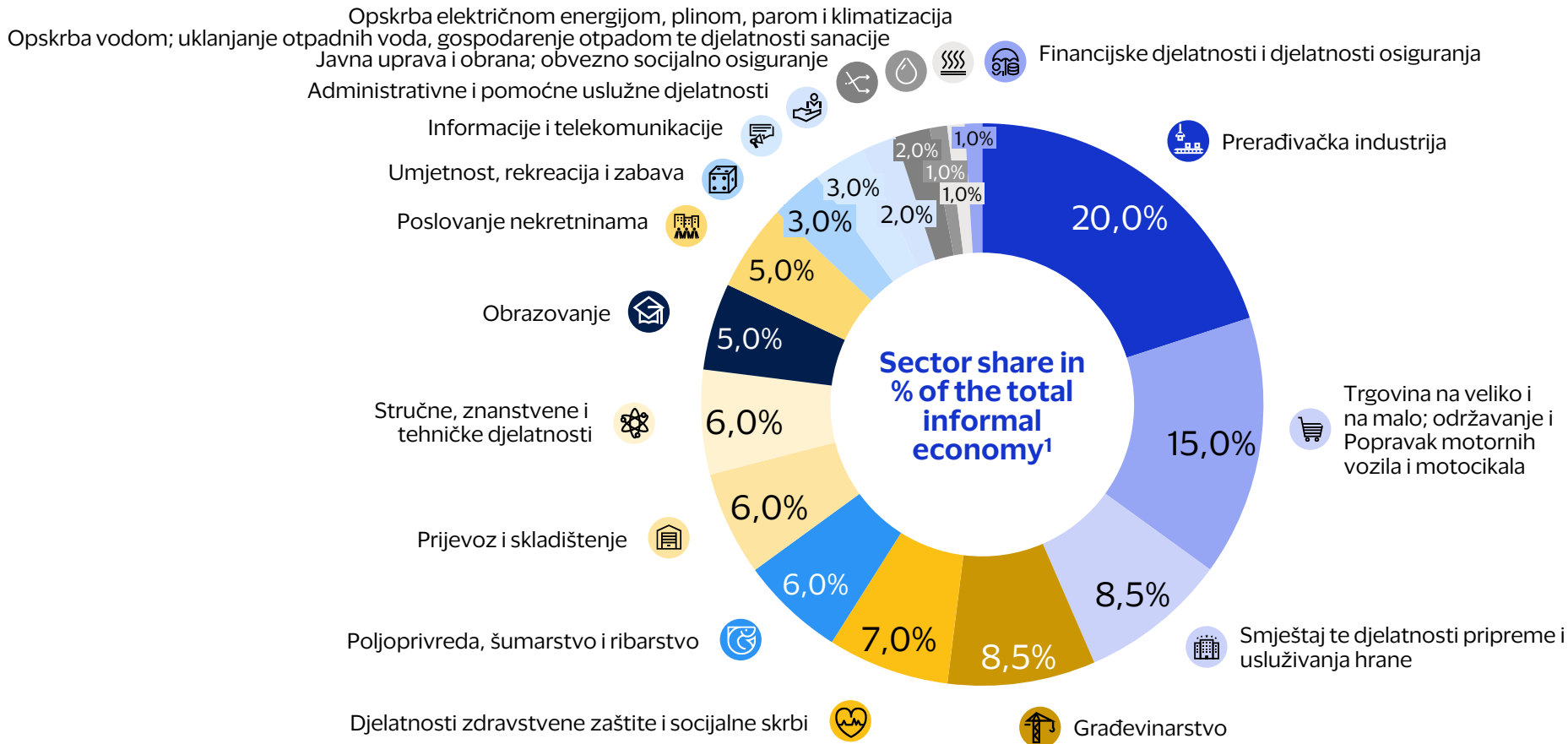
Najveća penetracija sive ekonomije (>50%) zabilježena je u 4 sektora: poljoprivreda, rekreacija i zabava, smještaj i hrana te prerađivačka industrija

Obujam i penetracija sive ekonomije prema sektorima¹, 2021.

Ključni sektori koji doprinose sivoj ekonomiji su prerađivačka industrija, trgovina, smještaj te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i građevinarstvo, koji zajedno čine >50% svih sektora

Doprinos sektora sivoj ekonomiji, 2021.

Zaključci

Četiri sektora čine više od 50% sive ekonomije, predvođeni sektorom prerađivačke industrije (20%) i sektorom trgovine na veliko i na malo (15%)

Neprijavljeni rad najvjerojatniji je pokretač sive ekonomije u **sektorima prerađivačke industrije i građevinarstva**, dok je **pokrivanje prodaje** ključni pokretač u sektorima trgovine te smještaja, djelatnosti pripreme i usluživanja hrane

Od sektora koji najviše pridonose, najveća penetracija sive ekonomije unutar sektora prisutna je unutar smještaja i djelatnosti pripreme i usluživanja hrane (58%) te prerađivačke industrije (51%)

Sektori u kojima je siva ekonomija najviše prisutna mogu se grupirati u dvije glavne skupine, od kojih svaka zahtijeva prilagođeni pristup za rješavanje neslužbenog dijela

Pregled izabranih sektora za pomnije razmatranje

Tip sektora	Sektorski primjeri	Penetracija sive ekonomije	Glavni izazovi i glavni katalizatori sive ekonomije
Sektori ovisni o turizmu	1 Smještaj te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane 	43-59%	<p>~11,4% HR BDV proizlazi iz turizma (najviše unutar EU-28), velika izloženost sezonalosti</p> <p>Disrupcija u ugostiteljstvu uslijed COVID-19 (↓ 63% noćenja u 2020. naspram 19.)</p> <p>Veće oporezivanje u ugostiteljstvu (PDV 13% i 25% naspram 10% u sličnim zemljama)</p> <p>Niska usklađenost s propisima čemu svjedoči i veliki broj prekršaja propisa (npr. sustav fiskalizacije 53%)</p> <p>Tvrtke su često rasprostranjene izvan urbanih područja (uključujući male otoke)</p>
	2 Umjetnost, rekreacija i zabava 		
	3 Trgovina na veliko i na malo 		
Radno intenzivni sektori	4 Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo 	48-60%	<p>Velik udio radno intenzivnih tvrtki koje su suočene s nedostatkom radne snage (u 2022. to je predstavljalo izazov za 34% tvrtki unutar prerađivačkog sektora)</p> <p>Visok udio stranih radnika (npr. povećanje udjela stranih radnika u građevinarstvu s 0,9% 2016. na 37,5% u 2021.)</p> <p>Hrvatska poljoprivreda izrazito je fragmentirana, tržište se sastoji uglavnom od malih poljoprivrednih gospodarstava (70% poljoprivrednih gospodarstava upravlja površinom manjom od 5ha)</p>
	5 Prerađivačka industrija 		
	6 Građevinarstvo 		

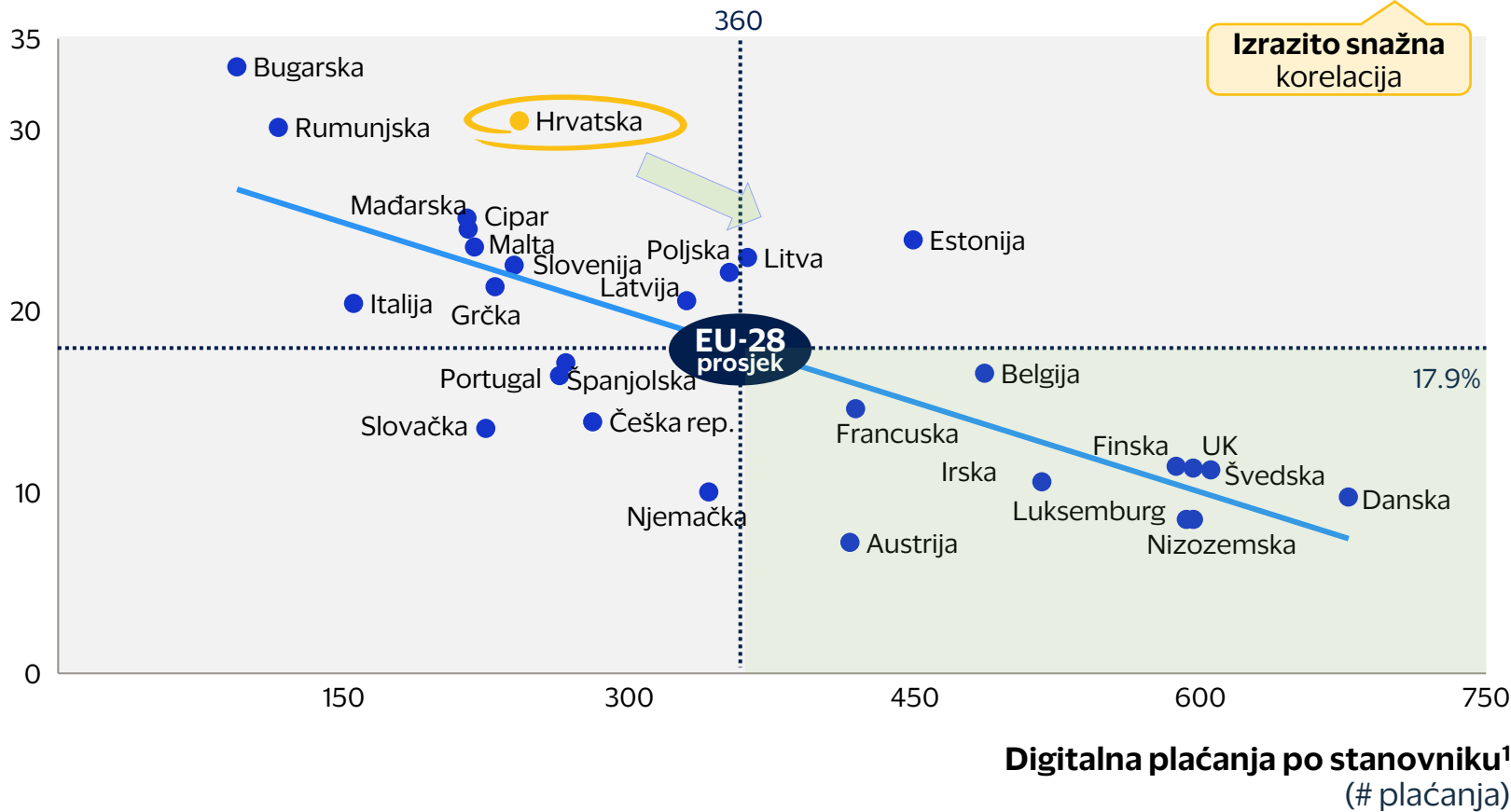
Preporuke

Uloga digitalnih plaćanja u suzbijanju sive ekonomije

Obrnuti odnos između broja digitalnih plaćanja po stanovniku i veličine sive ekonomije; digitalna plaćanja u Hrvatskoj su ispod prosjeka EU-28

Korelacija između sive ekonomije i digitalnih plaćanja u EU-28 (2022.)

Siva ekonomija
(% BDP-a)

Zaključci

Digitalna plaćanja smanjuju neformalne aktivnosti jer ograničavaju mogućnost neprijavlivanja i pružaju transparentan način provođenja transakcija

Hrvatska značajno zaostaje za drugim EU-28 državama u pogledu digitalnih plaćanja, te je potrebno:

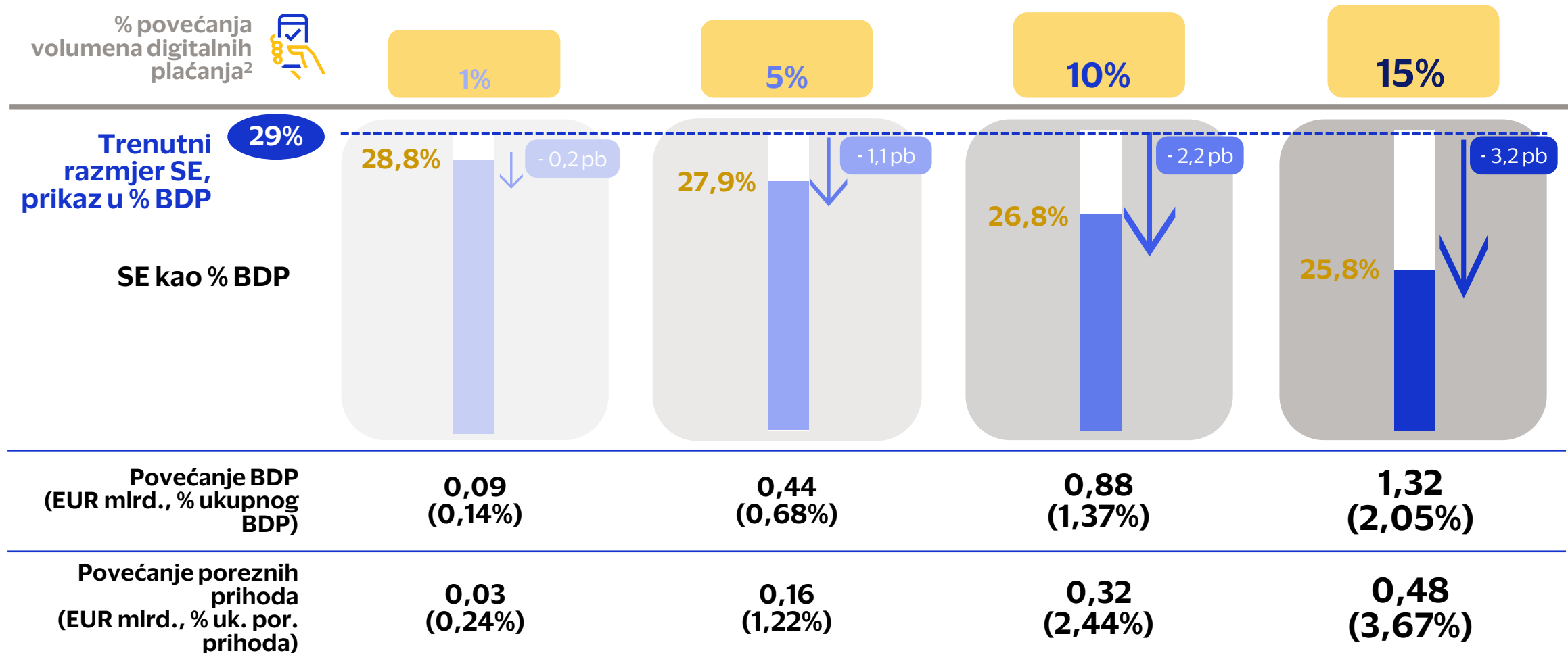
- ~50% povećanje za dostizanje prosjeka **EU-28**
- ~250% povećanje za dostizanje vodećih: **Nordijske zemlje, UK, zemlje Beneluksa**

Uz visoku penetraciju kartica (~8.7 mil. izdanih) i terminalizaciju u okviru EU prosjeka, **najveća prilika je u poticanju plaćanja i promjeni navika ljudi.**

Obujam digitalnih plaćanja izrazito se povećao tijekom pandemije COVID-19. U 2021., prosječni godišnji iznos digitalnih plaćanja povećao se za ~30%, za usporedbu, prosječni godišnji rast iznosio je ~6% u pred pandemijsko vrijeme.

5%-no povećanje u volumenu digitalnih plaćanja u pet uzastopnih godina, ceteris paribus, povećat će hrvatski BDP-a za EUR 440 mil. i porezne prihode za ~EUR 160 mil.

Učinak povećanja volumena digitalnih plaćanja¹ na razmjer sive ekonomije (po godini) u pet uzastopnih godina

1. Ceteris paribus učinak, pod pretpostavkom stope prijenosa sive ekonomije od 70% u formalni sektor;
 2. Dodatno povećanje u usporedbi s uobičajenim trendom povećanja
 Izvor: Rezultati simulacije Prof. Dr. F. Schneidera, 2023.

Vrste mjera za smanjenje sive ekonomije

- Sredstva za POS terminalizaciju
- Mobilna POS rješenja
- NFC / beskontaktni terminali

- Demonetizacija - povlačenje gotovine iz optjecaja
- Naknade i ograničenja za podizanje gotovine
- Naknade/troškovi za gotovinske depozite

- Usmjerenost na neprijavljeni rad
- Uključuje prekršajne kazne
- Povećana kontrola prijava poreza

- Smanjenje poreza
- Nesankcioniranje osoba i tvrtki koji dobrovoljno prijave neprijavljene prihode

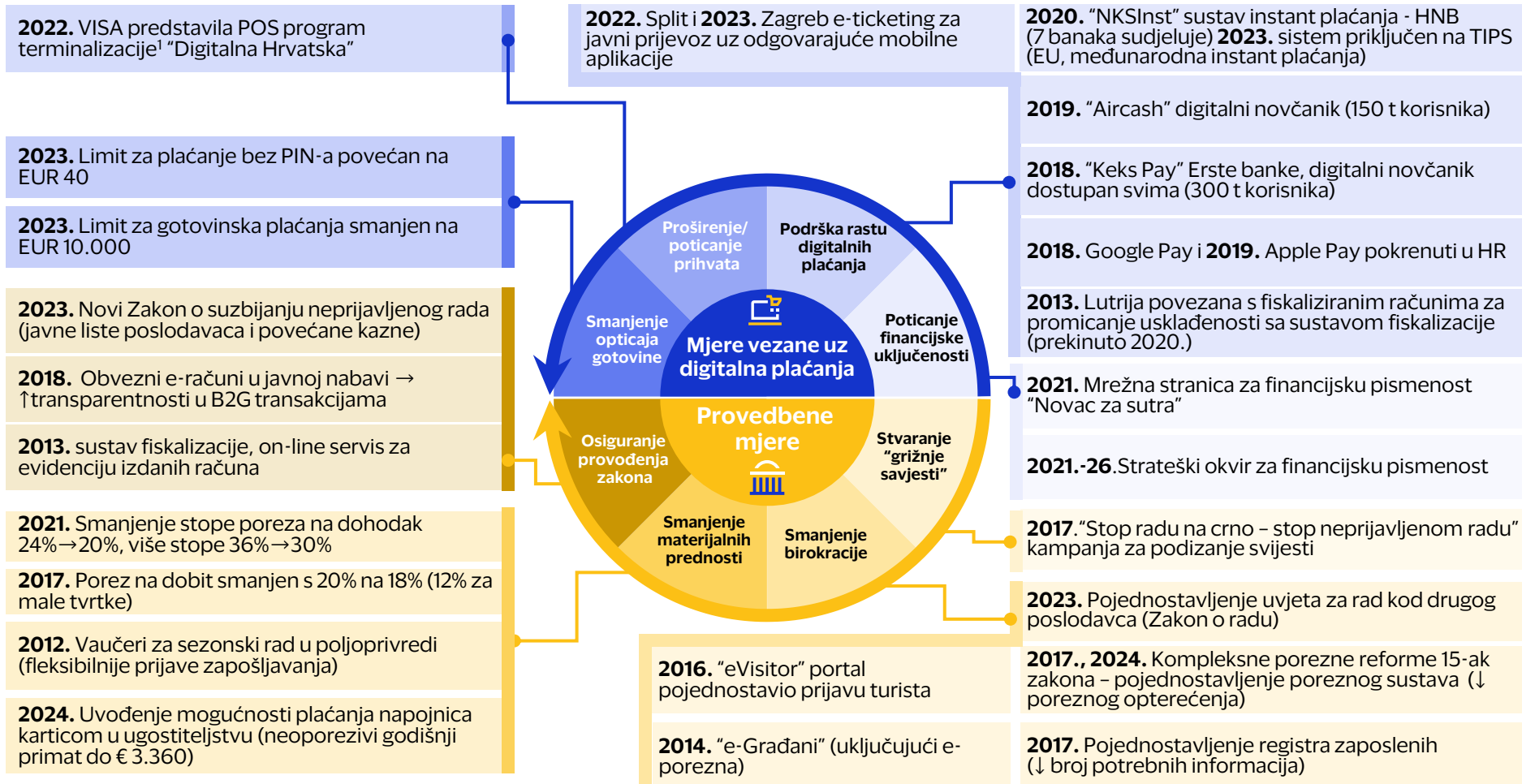
- Usvajanje digitalnih plaćanja u javnoj upravi i javnom sektoru
- Uvođenje rješenja za mobilna plaćanja
- Povrat PDV-a za kartična plaćanja

- Financijski edukativni programi
- Prilagođeni financijski proizvodi
- Usvajanje digitalnih plaćanja za isplatu socijalnih naknada

- Kampanje koje objašnjavaju negativne učinke sive ekonomije
- Poticanje pojedinaca na sudjelovanje kao posrednika poreznih vlasti u provjeri izdanih računa

- Pojednostavljenje procedura za prijavu poreza (npr. on-line prijava poreza)
- Brže pokretanje poslovanja

Mjere u Hrvatskoj usmjerene su na provođenje zakona i smanjenje birokracije, privatne tvrtke odgovorne za napredak digitalnih plaćanja

Zaključci

Posljednjih se godina **Vlada RH usredotočila na smanjenje birokracije s mjerama poput sveobuhvatne porezne reforme.** Također, unaprijeđena je **provedba zakona** s implementacijom **sustava fiskalizacije 2013.** godine.

Mjere vezane u digitalna plaćanja ponajviše **provode banke**, izdavatelji i druge privatne tvrtke. Glavni pokretači njihovog rasta su uvođenje **Apple Pay** i **Google Pay** funkcionalnosti i uvođenje **instant plaćanja i digitalnih novčanika.**

Od 2015. godine, Hrvatska je **fokusirana na financijsku pismenost** s donošenjem strateškog **okvira koji je trenutno u drugoj fazi.**

Predlažemo opsežan skup mjera koje će pomoći smanjiti obujam sive ekonomije u Hrvatskoj

Pregled predloženih mjera

- 1 Pokrenuti program povrata novca (cashback) građanima koji će poticati učestalo korištenje digitalnih plaćanja
- 2 Uvesti „porezni popust” na elektroničku potrošnju uslijed korištenja digitalnih plaćanja poreznih obveznika kao još jedan oblik poticaja digitalnih plaćanja
- 3 Uvesti automatizaciju poreznog procesa, socijalnih i zdravstvenih doprinosa povezanog s bankovnim računom, kako bi se motivirala digitalna plaćanja i smanjilo porezno opterećenje

- 4 Uvesti obveznu opciju za digitalna plaćanja za cijelu javnu upravu i javne institucije
- 5 Uvesti obvezno digitalno plaćanje u uslugama privatnog smještaja s ciljem promicanja transparentnosti u sektoru

- 6 Smanjiti gotovinski limit na razinu drugih južnoeuropskih zemalja kako bi se povećala transparentnost i smanjila mogućnost sudjelovanja u sivoj ekonomiji

- 7 Uvesti strože kazne za prekršaje unutar sustava fiskalizacije kako bi se smanjio obujam prikrivanja prodaje
- 8 Razviti AI i alate za rudarenje podataka kako bi se ciljale inspekcije u sektorima s visokom razinom neprijavljenog rada
- 9 Proširiti obvezu izdavanje e-računa na B2B transakcije kako bi se povećala transparentnost poslovnih aktivnosti
- 10 Prikupljati podatke od e-platforni u smještaju, prijevozu i sektoru hrane kako bi se povećala porezna transparentnost

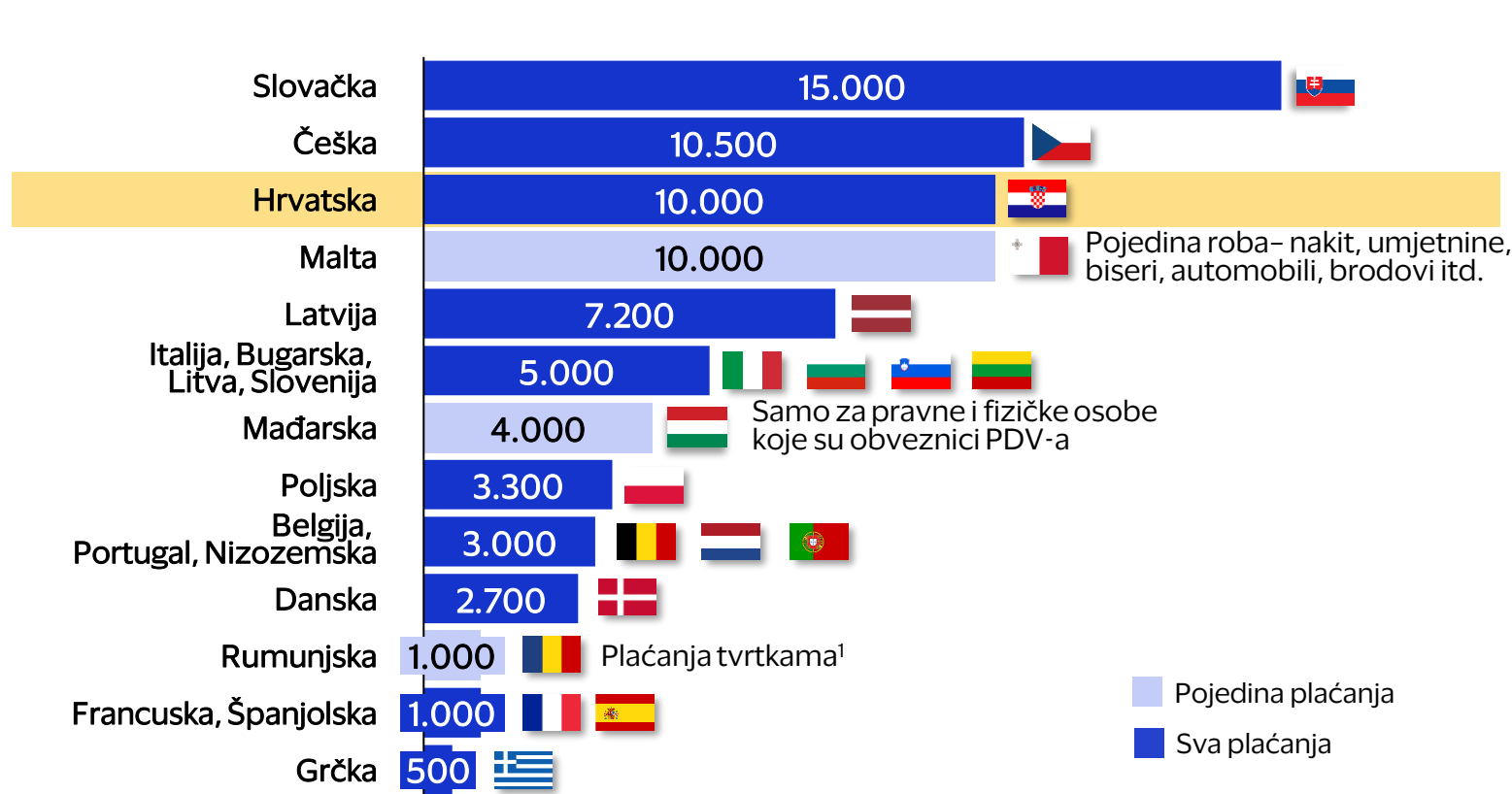
- 11 Subvencionirati rad licenciranih radnika kako bi se smanjio obujam dogovora *ispod stola* i potaknulo daljnje korištenje postojećih vaučera
- 12 Razmisliti o poreznoj strukturi u slučaju visoke stope PDV-a, izostanka poreza na nekretnine i niskog oporezivanja iznajmljivanja kako bi se obeshrabrilo neprijavlivanje prodaje i neprijavljeni rad
- 13 Uvesti brži povrat poreza za digitalna plaćanja, kao poticaj poduzećima za prihvrat bezgotovinskog plaćanja

- 14 Poslati personalizirana pisma usmjerena na radnike za koje je ustanovljena manja plaća od minimalne kako bi se povećala svijest o rizicima participiranja u sivoj ekonomiji
- 15 Osnažiti postojeće kampanje za podizanje svijesti kako bi se stvorilo okruženje u kojem se siva ekonomija smatra nepravednom
- 16 Izraditi mrežnu stranicu koja prikazuje investicije od prikupljenih poreza kako bi se izgradilo povjerenje u javnu upravu i pozitivno motiviralo građane na plaćanje poreza

Hrvatska je snizila limit na gotovinska plaćanja s EUR 15t na EUR 10t u skladu s EU regulativom, a 3. najveći limit u EU ukazuje na prostor za dodatno snižavanje

Referentne vrijednosti ograničenja gotovinskih plaćanja unutar EU-28 (EUR)

Zaključci

Ograničavanje plaćanja u gotovini smatra se jednom od ključnih mjera u suzbijanju sive ekonomije

U Hrvatskoj je postavljeno treće najveće ograničenje gotovinskog plaćanja unutar EU-28. Ograničenje sveobuhvatno obuhvaća sva plaćanja te je sniženo s EUR 15t 2023. godine, što je bilo najveće ograničenje u EU.

Najstroži gotovinski limiti uvedeni su u Južnoj Europi, gdje su povijesno gledano, gotovinska plaćanja bila najrasprostranjenija

Nedavno je Grčka pokušala uvesti još strože **ograničenje od EUR 200,** no EK i ESB zaključili su da je potrebno ostaviti prostor za gotovinu u gospodarstvu kako bi ona koristila dijelovima gospodarstva koji se ne mogu opsluživati na drugačiji način, **stoga je prijedlog povučen.**

Trenutno, Hrvatska je usklađena s planiranim jedinstvenim ograničenjem od EUR 10k na razini EU. S druge strane, zemlje će imati mogućnost postaviti niže ograničenje.

Uvođenje strožeg ograničenja plaćanja gotovinom doprinijet će smanjenju sive ekonomije s malim negativnim učincima

Prednosti gotovinskog ograničenja

- + Veća transparentnost transakcija dovodi do ograničavanja sive i crne ekonomije
- + Stvaranje okruženja za razvitak i rast digitalnih plaćanja
- + Smanjen broj ciljanih pljački

Nedostaci gotovinskog ograničenja

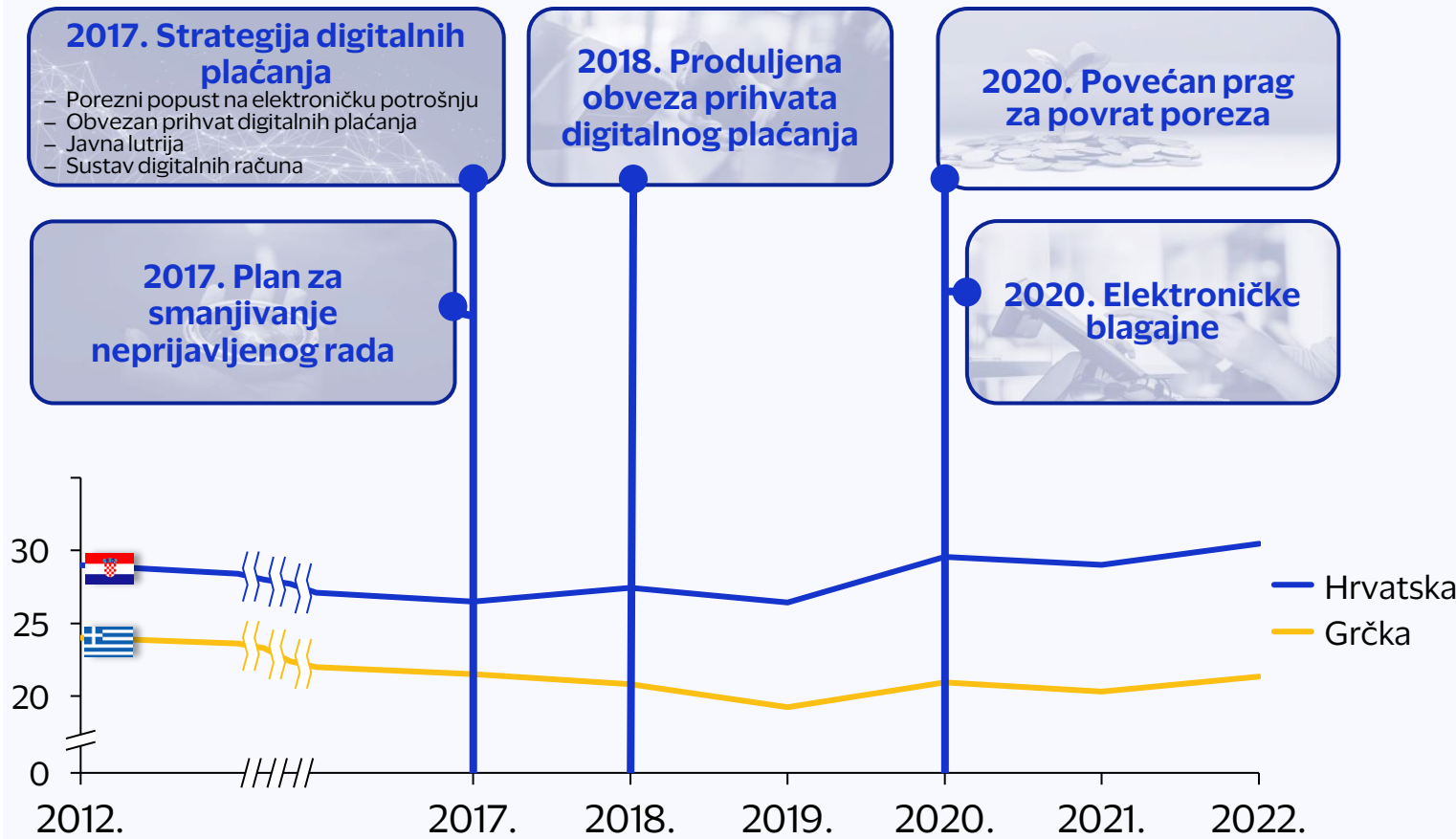
- Isključivanje osoba bez digitalnih plaćanja i vještina u korištenju interneta
- Visoki zahtjevi za terminalizaciju

Grčka je uvela sveobuhvatan skup mjera kojim se podupire digitalizacija i rješavanje problema neprijavljenog rada, smanjujući sivu ekonomiju za 2 p.b. u 2 godine

Studija slučaja- Grčka

Mjere za suzbijanje sive ekonomije u Grčkoj

Pregled mjera

2017. Plan za smanjivanje neprijavljenog rada:

- **Strože kazne** za neprijavljeni rad: 10x iznosa minimalne plaće
- **Shema vaučera za usluge** - pojednostavljenje kroz paušalni porez
- **Porezne olakšice** za formalizaciju rada
- **Kampanja za podizanje svijesti** (problemi sive ekonomije)
- Rudarenje podataka za **ciljane inspekcije**

2017. Strategija digitalnih plaćanja:

- **Porezni popust na elektroničku potrošnju**- povrat poreza za porezne obveznike čiji je udio digitalnih plaćanja u potrošnji veći od određenog praga (10% ili 20%)
- **Obveza prihvata digitalnih plaćanja** za 85 sektora i profesija (npr. trgovina, iznajmljivanje vozila, doktori, ljekarne)
- **Javni lutrijski program** za digitalno plaćene račune
- **Obvezno plaćanje poslovnih računa** za iznose iznad EUR 500
- **Odbitak poreza** za medicinske troškove plaćene digitalno

2018. Produljena obveza prihvata digitalnog plaćanja:

- Obveza prihvata **digitalnog plaćanja** za dodatnih 58 sektora i profesija (npr. građevinarstvo, prijevoz, sportski objekti, usluge)

2020. Povećan prag za povrat poreza:

- **Prag za povrat poreza povećan na 30%** za potrošnju plaćenu digitalnim plaćanjima

2020. Elektroničke blagajne:

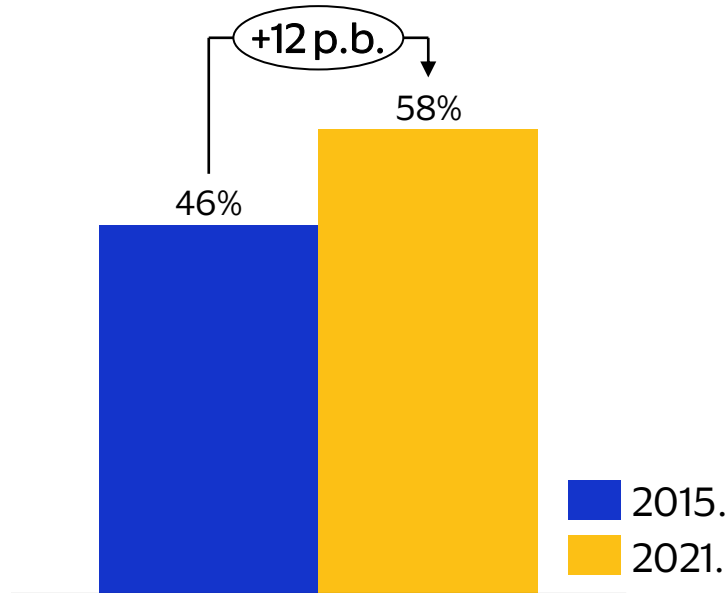
- Obveza bilježenja **svih transakcija u trgovini**

Siva ekonomija snažno je porasla u sektoru ugostiteljstva uslijed većeg poreznog opterećenja i mjera povezanih s COVID-19

1 Detaljniji pregled sektora- Smještaj te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane

Udio sive ekonomiju u BDV sektora (% 2021.)

Udio sive ekonomije unutar sektora (mil. EUR, 2021.)

Razvoj i ključne informacije

Penetracija sive ekonomije u sektoru ugostiteljstva **povećala se za 12 p.b. odn. za 35% u apsolutnom iznosu** u usporedbi s 2015. godinom

COVID-19 značajno je pridonio porastu sive ekonomije. Uspoređujući pred pandemijsku 2019. godinu, broj noćenja smanjio se za ~63% u 2020., te je i u 2021. razina noćenja bila manja za 35%.

Ovaj učinak na tvrtke dodatno je pojačan **dugotrajnim ograničenjima povezanim s pandemijom.**

Prikrivanje prodaje, uz druge faktore može se pripisati **visokim stopama PDV-a** unutar sektora, a koje su povećane 2017. na:

- **13% za smještaj**
- **25% za restorane** (2. najveća stopa u Europi).

Visoki udio gotovinskih transakcija (64%) i **visoka fragmentiranost smještajnih kapaciteta** (~56% u privatnom vlasništvu) pružaju mogućnosti za sudjelovanje u sivoj ekonomiji.

Unatoč što **strani posjetitelji koriste digitalna plaćanja u većem obujmu** od lokalne populacije, i **dalje ~30% iznosa plaćaju gotovinom**²

Sektor je također suočen s **neprijavljenim radom** kojeg pokreću sezonalni i strani radnici, te **niske plaće u usporedbi s drugim sektorima** (u 2017., ~22% niže od prosjeka u državi).

Predložene mjere

Podržati rast digitalnih plaćanja

- Poticaji za digitalna plaćanja kao što su porezni popusti
- Stroža ograničenja za gotovinska plaćanja ispod EUR 10t
- Programi daljnje terminalizacije¹

Smanjiti materijalnu prednost

- Prosječna stopa PDV-a u EU za aktivnosti povezane s turizmom, 15% za restorane te 11% za smještaj

Rudarenje podataka i AI modeli

- Inspekcije temeljene na podacima kako bi se povećala uspješnost

Personalizirana pisma

- Ciljana pisma za podizanje svijest pojedincima koji ne akumuliraju dovoljno doprinosa

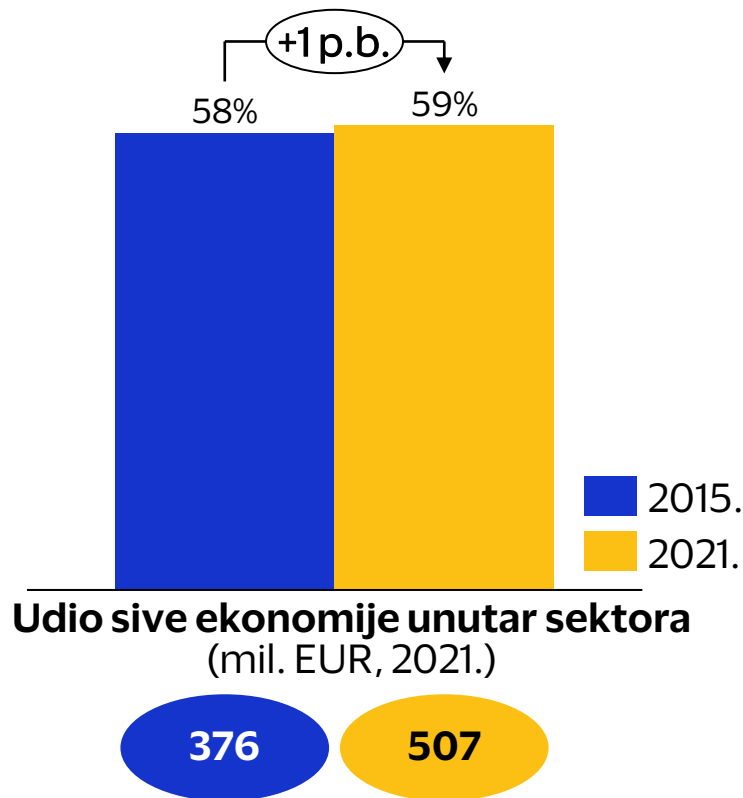
U izrazito fragmentiranom sektoru umjetnosti, rekreacije i zabave, ovisnom o turizmu, digitalna plaćanja imaju potencijal smanjiti udio sive ekonomije

2

Detaljniji pregled sektora- Umjetnost, rekreacija i zabava

Udio sive ekonomiju u BDV sektora (% 2021.)

Razvoj i ključne informacije

U usporedbi sa sektorom smještaja (55%-i pad BDV¹ u 2020., COVID-19 **blaže je negativno djelovao na sektor zabave** (16%-i pad BDV u 2020.). To je evidentno u penetraciji sive ekonomije koja je ostala visoka, **ali se povećala za 1 postotni bod u 2021. u usporedbi s 2015.** Visoki udio uzrokovan je velikom rascjepkanošću sektora i **ovisnošću o turizmu te sezonalnim karakteristikama.**

I **neprijavljeni rad i prikrivanje prodaje** ostali su ključni pokretači sive ekonomije u ovom sektoru, a potpomognuti su **visokim udjelom gotovinskim transakcija (64%)**

U proteklom razdoblju, pokrenute su mrežne stranice na kojima se prodaju karte za kulturna događanja koristeći digitalna plaćanja (npr. mojekarte.hr, ulaznice.hr ili digitalne karte za NP Plitvička jezera).

Takve digitalne usluge povećavaju sveukupnu kvalitetu usluge, pomažu u promociji događanja i posljedično, u smanjenju sive ekonomije.

Predložene mjere

Podržati rast digitalnih plaćanja

- Poticaji za digitalna plaćanja u vidu manjih poreza za takva plaćanja
- Stroža ograničenja za gotovinska plaćanja ispod EUR 10t
- Programi daljnje terminalizacije²

Rudarenje podataka i AI modeli

- Inspekcije temeljene na podacima kako bi se povećala njihova uspješnost

Osigurati provedbu zakona

- Uvesti strože kazne za kršenje zakona s ciljem odvraćanja od sudjelovanja u sivoj ekonomiji

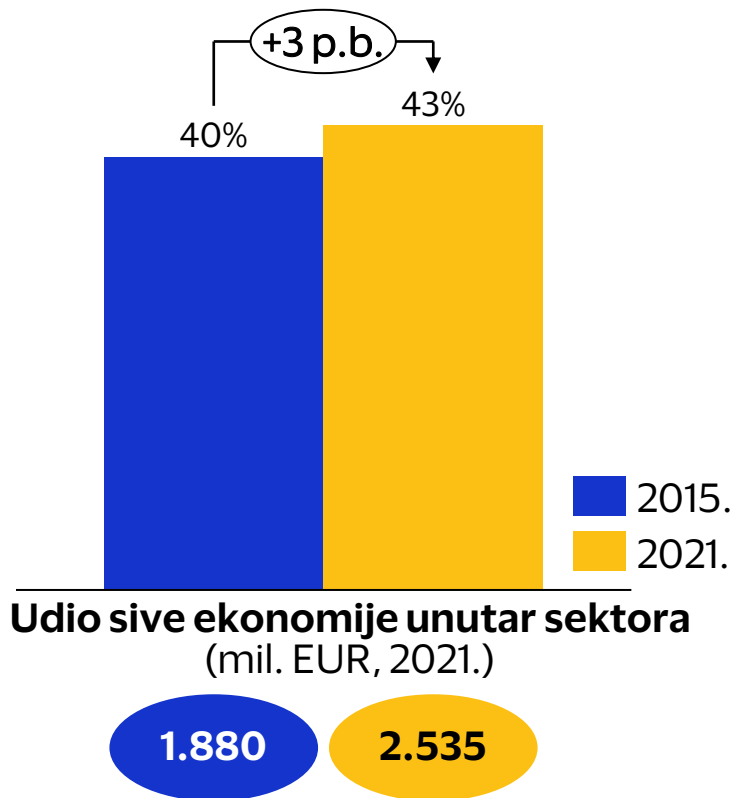
U trgovini, penetracija sive ekonomije ostaje visoka unatoč mjerama poput sustava fiskalizacije

3

Detaljniji pregled sektora- Trgovina na veliko i na malo

Udio sive ekonomiju u BDV sektora (%
2021.)

Razvoj i ključne informacije

Udio sive ekonomije unutar sektora trgovine 2021. povećao se za 3 postotna boda, odn. nominalno za 35% u usporedbi s 2015.

Prikrivanje prodaje nastavlja biti glavni problem. Uvođenje sustava **fiskalizacije 2013. predstavlja uspješnu protumjeru**, ali izrazit postotak (53%) **prekršaja ukazuje na rašireno nepoštivanje propisa**. U sektoru prodaje na veliko, protumjere su ograničene (npr. izdavanje e-računa obvezno je samo u B2G segmentu). Sa samo 44% osoba koje kupuju on-line (2022.), razina **e-trgovine u Hrvatskoj i dalje je ispod EU prosjeka (57%)** što se može pripisati većem obujmu sive ekonomije u usporedbi s drugim državama.

Unatoč dobroj razini terminalizacije¹ (blizu EU prosjeka), Hrvati preferiraju plaćanje gotovinom što ukazuje na potrebu poticanja alternativnih načina plaćanja.

Trgovina je također dio turističkog sektora i kao takva **podložna je sezonalnosti i potrebi za honorarnim radnicima** iz čega proizlaze plaće u naravi i neprijavljeni rad.

Predložene mjere

Podržati rast digitalnih plaćanja

- Poticaji za digitalna plaćanja u vidu manjih poreza za takva plaćanja
- Stroža ograničenja za gotovinska plaćanja ispod EUR 10t
- Programi daljnje terminalizacije¹

Smanjiti materijalnu prednost

- Stopa PDV-a od 25% jedna od najviših u Europi

Rudarenje podataka i AI modeli

- Inspekcije temeljene na podacima kako bi se povećala uspješnost

Osigurati provedbu zakona

- Uvesti strože kazne za kršenje zakona s ciljem odvraćanja od sudjelovanja u sivoj ekonomiji

Primjeri iz drugih država

Primjeri mjera za suzbijanje sive ekonomije

Predložene mjere pokazale su se uspješnima na drugim europskim tržištima

Opis mjera (1/3)

Mjera	Opis	Primjeri
1 Program povrata novca	<ul style="list-style-type: none"> – Kampanja povrata novca zahtijeva od sudionika određeni broj digitalnih plaćanja pomoću određene kartice ili aplikacije tijekom određenog vremenskog razdoblja – Kao nagradu, sudionici mogu povratiti određeni dio plaćenog volumena u obliku povrata novca – Npr. u Italiji su parametri utvrđeni na najmanje 50 digitalnih plaćanja u razdoblju od šest mjeseci s mogućnošću povrata 10 % plaćene vrijednosti (do 150 EUR) 	<ul style="list-style-type: none"> – 22% rast digitalnih plaćanja na godišnjoj razini – Udio gotovinskih plaćanja u ukupnim plaćanja smanjen za 3,4% – Povećanje upotrebe gotovine za 1 postotni bod dovodi do povećanja neprijavljenog PDV-a od 0,8-1,8 postotnih bodova (Talijanska središnja banka) <p>Italija 2020.</p>
2 Povrat poreza za porezne obveznike	<ul style="list-style-type: none"> – Porezni popust na elektroničku potrošnju: shema kojom se povratom poreza nagrađuje porezne obveznike čiji je udjel digitalnih plaćanja veći od određenog praga (10 ili 20%) – Ako je uvjet ispunjen, dio oporezivog dohotka postaje oslobođen poreza 	<ul style="list-style-type: none"> – Udvostručen broj digitalnih transakcija po stanovniku između 2017. i 2021. – ~300t novih POS terminala u istom razdoblju <p>Grčka 2017.+</p>
3 Bankovni računi za automatizaciju poreza	<ul style="list-style-type: none"> – Pojednostavljenje poreznih procesa kao preduvjeta za automatizaciju – Razvoj bankovnih računa za poduzetnike, kojim se prate sve transakcije i generiraju porezne informacije za poreznu upravu – Porezi, socijalni i zdravstveni doprinosi automatski se obračunavaju i odbijaju – npr. Estonija, LHV banka 	<ul style="list-style-type: none"> – Do listopada 2020. otvoreno više od 3.000 računa s više od EUR 1 mil. vrijednost plaćanja – Administrativno rasterećenje za poduzetnike i jednostavnije inspekcije <p>Estonija 2019.+</p>
4 Obvezni prihvati digitalnih plaćanja u javnoj upravi	<ul style="list-style-type: none"> – Sve tvrtke obvezne su prihvatiti barem jedan način elektroničkog plaćanja – Osim za tvrtke, zakon se primjenjuje i na medicinske profesionalce, javne uprave i kulturne centre 	<ul style="list-style-type: none"> – Digitalna plaćanja automatski se prate i bilježe → smanjenje financijskog i administrativnog upravljanja – Upravljanje gotovinom predstavlja visok trošak za tvrtke, sigurnost plaćanja je povećana smanjenjem krivotvorenog novca <p>Belgija 2022.</p>
5 Korištenje digitalnih plaćanja za kontrolu najмова	<ul style="list-style-type: none"> – Sve transakcije povezane s kratkoročnim najmom, uključujući dnevni ili tjedni najam moraju se provesti isključivo putem banke ili PTT¹ 	<ul style="list-style-type: none"> – Korištenje digitalnih plaćanja za kontrolu usluga poput kratkoročnog najma osigurava transakcijske kanale, smanjuje rizik od prevare i povećava poreznu transparentnost <p>Turska 2017.</p>

Predložene mjere pokazale su se uspješnima na drugim europskim tržištima

Opis mjera (2/3)

Mjera	Opis	Primjeri
6 Ograničenje gotovine	<ul style="list-style-type: none"> Ograničenje gotovinskih plaćanja za sprječavanje netransparentnih velikih transakcija Najčešće ograničenje na oko EUR 5t, EU ograničenje planirano na EUR 10t za sve EU zemlje Hrvatska smanjila ograničenje s EUR 15t na EUR 10t, još uvijek veće ograničenje drugih južnih europskih zemalja 	<ul style="list-style-type: none"> Ograničenje gotovine već je uobičajena mjera u 17 EU zemalja Ograničavanje gotovine prepoznata je kao ključna mjera suzbijanja sive ekonomije
7 Strože kazne za prekršaje	<ul style="list-style-type: none"> Strože kazne za prekršaje u domeni sustava bilježenja elektroničke prodaje Nepriдрžavanje će se kazniti kaznom do 15 tisuća eura na godišnjoj razini 	<ul style="list-style-type: none"> Očekivani porast motivacije za poštivanje propisa Očekivano smanjenje broja kršenja sustava evidencije prodaje
8 AI i alati za rudarenje podataka	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj alata za rudarenje podataka koristeći prediktivno modeliranje kako bi inspekcije bile što učinkovitije Npr. MiningWatch u Belgiji fokusiran je na građevinarstvo, usluge čišćenja i sektor smještaja i ugostiteljstva 	<ul style="list-style-type: none"> Povećana uspješnost inspekcija s 16% na 45% Sekundarna funkcija u vidu alata za upravljanje podacima
9 e-računi	<ul style="list-style-type: none"> Obveza online izvještavanja poreznoj upravi o B2B računima s iznosom PDV-om >HUF 100t proširena na sve transakcije 2021. godine Iako elektronsko izdavanje računa nije obvezno, svi računi moraju se elektronski potpisati i dostavljati poreznoj upravi u stvarnom vremenu 	<ul style="list-style-type: none"> Pojačani nadzor nad oporezivim prihodima Potencijal za implementaciju još učinkovitijih kontrola i za smanjenje utaje poreza
10 Veća porezna vidljivost	<ul style="list-style-type: none"> Obvezno izvještavanje poslovnih transakcija unutar digitalnih platformi (npr. Airbnb, Uber, itd.) prema vlastima Uključuje prodaju dobara, najam prijevoza, nekretnina i druge usluge 	<ul style="list-style-type: none"> Verificirane prijave i uplate poreza na dohodak, čime se osiguravaju točni obračuni PDV-a

Predložene mjere pokazale su se uspješnima na drugim europskim tržištima

Opis mjera (3/3)

Mjera	Opis	Primjeri	
11 Podrška za licencirane radnike	<ul style="list-style-type: none"> – Državna subvencija za rad licenciranih obrtnika u kućanstvima – Kućanstva odabiru licenciranog ponuđača, plate digitalno te dobivaju službeni račun i posljedično povrat poreza kako bi nadomjestili troškove neformalnog rada – Npr. Austrija je ciljala djelatnosti obnove i modernizacije prostora za stanovanje sa subvencijom od 20% troškova rada do EUR 600 	<ul style="list-style-type: none"> – Neto dobit od EUR ~33 mil. u odnosu na inicijalnu investiciju vlade od EUR ~10 mil. 	 Austrija 2015.
12 Porezna umjerenost	<ul style="list-style-type: none"> – Porezno opterećenje jedan je glavnih pokretača sive ekonomije – Visoki PDV motivira dionike za sudjelovanje u sivoj ekonomiji 	<ul style="list-style-type: none"> – Za 10%-no smanjenje PDV-a na usluge u državi, procjenjuje se pozitivan učinak u pogledu većeg broja (3 p.b.) radnih sati unutar službene ekonomije. 	 Danska 2004.
13 Brži povrat PDV-a	<ul style="list-style-type: none"> – Brži povrat PDV-a za porezne obveznike koji koriste digitalna plaćanja 	<ul style="list-style-type: none"> – Tvrtke primaju povrat poreza unutar 15 dana umjesto za 60 što će omogućiti bolji tijek novca i planiranje budućih ulaganja 	 Poljska 2023.
14 Personalizirana pisma	<ul style="list-style-type: none"> – Slanje personaliziranih pisama zaposlenicima za koje je ustanovljena razina socijalnih davanja ispod minimuma – Informacije o rizicima i nedostacima neprijavljenog rada poput nedovoljne razine mirovinskih doprinosa – npr. Litva poslala pismo na 138t zaposlenika 	<ul style="list-style-type: none"> – Povećan obujam naplate socijalnih davanja za EUR 17 mil. kroz 4 mjeseca – Povećanje plaće iznad razine minimalne plaće za 36% (50k) oslovljenih zaposlenika, u prosjeku za 55% 	 Litva 2017.
15 Kampanje za podizanje svijesti	<ul style="list-style-type: none"> – Nacionalna kampanja podizanja svijesti "Siva ekonomija - crna budućnost" usmjerena na mlade odrasle osobe – Informiranje o rizicima i posljedicama neprijavljenog rada – Povrh oglašavanja, škole su mogle zatražiti posebna predavanja 	<ul style="list-style-type: none"> – Obuhvaćeno 64% populacije između 15-64 godina u 2012. godini – Jednako dobar rezultat ponovljen u 2014., kada je obuhvaćeno 61% populacije 	 Finska 2012.
16 Koristi poreznog kalkulatora	<ul style="list-style-type: none"> – Porezni kalkulator na mrežnoj stranici "Kamo odlazi moj novac" omogućuje građanima pregled direktne koristi od plaćanja poreza – Dio informativne kampanje „Hvala vam što plaćate porez“ usmjerene na plaćanje na ruke 	<ul style="list-style-type: none"> – Obuhvaćena šira javnost. Diskusija se odvijala na društvenim mrežama – Upotreba različitih komunikacijskih kanala 	 Estonija 2018.

Zahvaljujemo na pažnji

